

ΠΟΛΥΒΟΛΑ Η' ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

Φωτογραφία Επ. Ξανθοπούλου

ΙΟΥΛΙΟΣ ΚΛΑΡΕΤΙ

ΛΟΣΚΛΗΡΟΝ τὸ Παρίσι τῶν γραμμάτων, τῶν τεγγών, ἐλόκληρον τὸ Παρίσι τῆς ἀριστοκρατίας συνέδευσεν εἰς τὴν τελευταῖαν του κατοικίαν τὸν διάσημον συγγραφέα καὶ δημιουργάραφον καὶ διευθυντὴν τῆς «Γαλλικῆς Κωμῳδίας» Ζὺλ Κλαρετί, μισθόν γνωστὴν καθ' ὅλον τὸν κόσμον. Μίαν ἐλόκληρον πεντηκονταετίαν δὲν ἔπαισε γράφων βιβλία. Τόμοι δραμάτων, μυθιστορημάτων, κριτικῆς ἀπότελουν μίαν σεζαστὴν κληρονομίαν. 'Αλλ' ὑπέρ τὸν λόγιον, ἡτο ὁ δημιουργογράφος. 'Ελάτρευς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ δημιουργογράφου. 'Επὶ τριάκοντα τέσσαρα χρόνια καθ' ἑσδουμάδα ἔγραψεν εἰς τὸν «Χρόνον» τὴν «Παρισινὴν Ζωὴν», μίαν ἐπιθεώρησιν ζωτικὴν τῆς ζωῆς, τὴν ἀποίαν οἱ «Τάξις» τοῦ Λανδίνου ἔχαρακτήρισαν εἰς μίαν νεκρολογίαν ὡς ἔργον τέλειον καὶ ἀδάνατον, κατοπτρίζον τὴν Παρισινὴν ζωὴν ὀλοκλήρου τῆς περιόδου.

'Ητο ὁ ἄνθρωπος τοῦ σαλονιοῦ, μὲν μίαν φυσιογνωμίαν γλυκεταν., ἀρχοντικήν, καίτοι κατήγετο ἀπὸ ἀστικήν οἰκογένειαν καὶ ἥρχις τὸ στάδιον του δεκαοκτατέρας ὡς ὑπάλληλος ξεπορικού καταστήματος. Εἶχε τὴν ἀρχοντιὰν μέσα στὴν ψυχήν του καὶ μίαν καλοσύνην, μίαν ἀγαθότητα σπανίαν. Δι' αὐτὸν ἦτο λαϊκώτατος καὶ λατρευτὸς εἰς τὸ Παρίσι ποῦ δὲν ὑπῆρχεν ἄνθρωπος ποῦ νά μή τὸν γνωρίζῃ καὶ ἐκτιμᾷ.

'Εσχάτως γηράσας ἐλήτησε νὰ ἀποσυρθῇ τῆς διεύθυνσεως τῆς «Γαλλικῆς Κωμῳδίας». 'Η Κυβέρνησις συγκατετέθη καὶ τοῦ ἀπένειμε τὸν Μεγαλόσταυρον τῆς Λεγεωνὸς τῆς Τιμῆς, παράσημον σπανίων ἀπονευμένουν. 'Αλλ' ἡ τύχη ἥθελε νὰ μή ἀποχωρισθῇ τοῦ θεάτρου εἰς τὸ ὅποιον ἀφίερωσε τὰ ὀραιότερα χρόνια τῆς δράσεώς του. Καὶ ἀπέθανε πρὸ τῆς τριακοστῆς Δεκεμβρίου, ὅτε ἔμελες νὰ ἀποσυρθῇ.

'Εκτινά ποῦ ήσιαν τὸν ἔχαρακτήριζεν ἢτο ὁ σίκτος

τοῦ ποὺς τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς ναυαγοὺς τῆς ζωῆς. Τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον δημοσιεύμενον ἀπὸ ἓνα φίλον του εἰς τὸ «Ζουράλι» ἀποτελεῖ τὸν ὀραιότερον ἐπιτάφιον τοῦ Κλαρετί.

Μίαν ἡμέραν ἔνας ἄγνωστος ἔρθασεν εἰς τὴν «Γαλλικήν Κωμῳδίαν» κρατῶν ἀπὸ τὸ χέρι μίαν νεάνιδα.

Μὲ ὕφες τραγικὸν ἐλήτησε τὸν διευθυντὴν τῆς «Γαλλικῆς Κωμῳδίας». Οἱ ὑπάλληλοι ήρνηθησαν. 'Εκεῖνος τότε ἥρχισε νὰ κάμνῃ θόρυβον. 'Επέιτας νὰ τὸν ἴδῃ, ισχυρίζεινος ὅτι πρόκειται περὶ ἀνακοινώσεως προσωπικῆς καὶ ἐπιγούσσης.

'Ἐπι τέλους εἰς ὑπάλληλος μιτέδη καὶ ἀνήγγειλε τὸν ἀπαιτητικὸν ἐπισκέπτην.

'Ο Κλαρετί ἥθελησε νὰ τὸν δεχθῇ ἀμέσως.

Μόλις εἰσῆλθεν εἰς τὸ γραφεῖον του ὁ ἄγνωστος μὲ τόνον μιελοδραματικὸν τοῦ ἔφύναξεν:

— "Αθλί! Θά νυιφευθῆς τὴν κόρην μου!

— Γιατί; Εἴμαι ἄλλως τε νυμφευμένος.

— Τὴν ἀτίμασες! Μέλλει νὰ γίνη μήτηρ! Ζητῶ λοιπὸν ὅπως ἐπανορθώσης τὸ ἔγκλημα.

'Η νεᾶνις ἔκλαιεν ἔχουσα τὸ πρόσωπον κρυμμένον ἐξ αἰδοῦς μεταξύ τῶν χειρῶν της.

— Δέν γνωρίω τὴν κόρην σας, κύριε, διειπαρτυρήσθη ὁ Κλαρετί.

— Δέν τὴν γνωρίζετε; Δέν εἰσθε ὁ κύριος Ζὺλ Κλαρετί;

— Ναι.

— 'Η κόρη μου εἶναι πλύστρα στὸ Μπουλόν, κύριε. 'Ονομάζεται Μαρία. Τολμήσατε λοιπὸν νὰ πῆτε, ὅτι δέν τὴν γνωρίζετε!

Καὶ μὲ κίνημα θεατρικὸν τραχᾶ τὰς γειτρὰς τοῦ θύματος ὅπως ἀποκαλύψῃ τὸ πρόσωπόν της.

'Αλλά μόλις ἐκείνη διέκρινε τὸν δῆθεν διαφθορέα της, ἀνέκραξε:

— "Οχι, πατέρα. Δέν εἶναι αὐτός!

Κοί ἔξαγουσα ἀπὸ τὰ θυλάκια τῆς μίαν φωτογραφίαν ἔδειξεν ἔνα γενειοφόρον γίγαντα (ὁ Κλαρετί ἥτο ισχυρότατος) ὃ ὅποιος ἐνόμιζεν, ὅτι θά κατέκτα εὐκολώτερον τὴν καρδίαν τῆς πλύστρας παρουσιαζόμενος μὲν ὁ Ζὺλ Κλαρετί, ὡς 'Ακαδημαϊκός.

Ο πατήρ συνεταράχθη, είδε τὴν γκάραν του και ἥρχισε ζητῶν συγγράμμην, ἔμελλε δὲ νὰ ἀπομικρυνθῆ ὅτε ἐ Ζὺλ Κλαρετί, τὸν σταματῆ.

Ἡ ἑγκαταλεῖψις αὕτη, ἡ συντρίβουσα πατρικὴ λύπη, τὸ παιδὶ ποῦ ἔμελλε νὰ γεννηθῇ, ὅλον αὐτὸ τὸ μικρὸν οἰκογενειακὸν δρᾶμα συνεκίνησαν τὸν Ἀκαδημιακόν.

Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἑργάτης καὶ ἡ κόρη του, εἰς ἐπαύξησιν τῆς δυστυχίας των, εὔρισκοντο ἄνυστα ἑργασίας, ἔδωσεν εἰς ἀμφοτέρους ἑργασίαν εἰς τὴν «Γαλλικὴν

Καιμαρδίαν» εἰς τὰ σκηνοθετικὰ ἔργα. Ἔγειν δὲ καὶ νουνὸς τοῦ γεννηθέντος βρέφους. Ἀμφότεροι ἑργάτοινται εἰς τὸ θέατρον. Καὶ ἡκαλούμενον τὴν κηδείαν τοῦ εὐεργέτου των.

Τὸ νὰ εἶναι κανεὶς ὑπέροχος καρδιά ἀφοῦ εἶναι νοῦς ὑπέροχος, ίδοι τὸ τέλειον τὸ ὄποιον εἶναι τόσον σπάνιον δυστυχῶς σήμερον καὶ τὸ ὄποιον συνεδυάζετο εἰς τὸν Κλαρετί.

Παρόποιοι.

Κ. ΚΑΙΡΟΦΥΛΑΣ

★ JULES CLARETIE ★

Η ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ

ΟΣΩΝ ταχέως παρέρχονται τὰ ἔτη! Ήρθε πολλοὺς μοῦ ἐπῆλθεν ἡ ιδέα νὰ γράψω ἐν βιβλίον, τὸν θυμερὸν ἀπόλυτον σύμπτων εἰπεῖν ὅλωνήρου γενεᾶς, θρηγούμενος δὲ τὸ σα υπέρερε, καὶ ἐπεποτόμην νὰ τοῦ διώσω τὸν γενικὸν τίτλον

«Ἀναμνήσεις τριακονταετοῦ διηδόρου».

Πηγὴν εἰκοσιεῖδεν ἡ εἰκοσιεπτάτη ἐπώνυμη τοῦ πατέρου μὲν ἐπῆλθεν ἡ ιδέα αὐτῆς καὶ μὲν πατελλάμβανε φύκην ὅταν ἐσυλληφθεὶς μηδὲν πόσον βραχέως παρήργαντο τὰ ἀπεκλεύτητα αὐτὰ τρίχας ἔτη, ἀτίνα μὲν ἐχώριας τῆς τριακονταετίας. Πέτρες τέλος πάντων θάσια συνεπλήρωσαν τὸ τριακοντάν, διὰ νὰ συγγράψων τὸ περιέργωστο αὐτὸν βιβλίον; Τοῦ τριακοντάν ἐπὶ τέλους ἔφθασεν. Ἀναρίθμητος δὲ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῶν Ηρακλίων. Ήσσος τότε εἶχε τρέξειν διὰ βιβλία; Ἀλλὰ καὶ ἂν ὑπῆρχεν ἡ τρέξεις, ποὺς καίρος δεῖ ἀνάγκων; Ἐν συντόμῳ, ἀπὸ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἔλεγον ἔναν πομπόνιον: «Ἄγ! ἐς ἡμην τριάκοντα ἔτην! μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀνήσυχος λέγω: μετ' ἔλεγον θά τοι εἴμαι τεσσαρακοντάτης... μοῦ φάντατα ὅτι δύναται παρῆλθον ἡ ἔλεγκτα λεπτά. Μία πνοή, ἔνα τίποτε, μία ἀλλαγὴ στηνής εἰς φαντασμαγορίαν. Η ζωὴ εἶναι δέρμα, πανογραμμάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεύστον, διεριθίζεται ταχύτατα μὲν μακρὰ ἐνίστε διατίματα.

Τὸ ἀλήθεια εἶναι ὅτι δύναται πετενόησαν διότι δύναται ἔγραψε αὐτὰς τὰς ἀναμνήσεις τριακονταετοῦ διηδόρου. Ν' πάρχουσιν ἔνθρωποι, οἵτινες ὕνειροπόλησαν ἔργα γηρώτες νὰ τὰ γράψωσιν. Εἴπως ὑπέργευσαν γυναῖκες, ἢς ἡγάπησαν γηρώτες νὰ τὰς ἀποκτήσωσιν. Εύρισκουσιν δὲ τὰ προτερήματά των. Δύναται σκέπτονται ἡ αὐτά. Εἶναι τὰ βιβλία, ἀτίνα σκοδεμοῦσι δι' ἔχυτούς κατὰ τὰς προσφιλεῖς στιγμάτες τῶν ὕνειροπόλησεων. Εἶναι τὰ μειδιῶντα πρόσωπα, τὰ ὄποια ἐπανευρίσκουν εἰς τὸ βάθος τοῦ παρελθόντος, πάντοτε νεαρούντα, εἰς τὰς μελαγχολικὰς ὥρας τῶν ἀναμνήσεων.

Τέτοιας δύναται νὰ μοῦ ἀριστερήσῃ ὅτι αἱ ἀναμνή-

σεις τριακονταετοῦς ἀνδρὸς δύνανται ἂν σχεδόν τὸν ἔργον μου, ὥρισμένως ὅμως βιβλίον ἔκτατον, ἐμβριθέεις, γήλαφυρόν, συγκυνητικόν, θυμαράτιον. «Ἔγει ὅλας τὰς καλλινάξας, διότι δύνανται ὑπέροχος, ίδοι τὸ τέλειον τὸ ὄποιον εἶναι τόσον σπάνιον δυστυχῶς σήμερον καὶ τὸ ὄποιον συνεδυάζετο εἰς τὸν Κλαρετί.

Εἶναι τόσον μεγάλη ικανότητα, τόσον ὥρατες ἡμέραι, καὶ τόσον τηλαυγάς προτέρημα νὰ μη κακηὶ τις τίποτε εἰς τὴν ζωὴν του! «Οστις ἐδημιούργησεν ἐλάχιστον τι, εἶναι πλέον τρομερός καὶ φοβερός. Άλλ' έστις δὲν ἔκαμε τίποτε, ἔνσαν ἀπολύτως τίποτε, εἶναι ἀγήτητος. Πρότον εἶναι ἀτεριτος τὸς Λαγκλέν. Εἰρίσκεται μάλιστα εἰς καλυτέραν θέσιν του Ομηροκού ήρωως, ὁ Λαγκλέν πιθανόν νὰ τρωθῇ εἰς τὴν πτερύγαν, ἐνῷ ἔκεινος θέσις ούδεν ἐδημιούργησεν, ὁ ζωγράφος ούτινος ὁ γρωτήρ εἶναι παρθένος, ἡ συγγραφεύς ούτινος ἡ μελάνη ξηραίνεται εἰς τὸ μελανοδεγμένον, δύκινει ἔκεινος θέσις κατέτι ἔκαμε.

* *

Θά ἐπειδύμασυν καὶ ἔλουσι τοὺς τόμους τοὺς ὄποιούσας ἐπηγματίευσαν νὰ μὴν εἶγχε γράψει; ή μάνον τοὺς τίτλους. Ή κενὴ οὐκία, Ή ἐρωμένη, «Ἐρωτεῖς οἰκουσίτου, θά της ἐπιχωρίστατα, ἐάν ούδεν περιείχον ὅπο τὸ ἐξαρθρούλασιν. Ήταν εύρισκοντος ἔνθρωποις νὰ τὰ κηρύξωσιν ἔκπατα. Ηλήγη δύναται πατέλασε, καὶ θά τὸ ποθό, τὴν εὐγαρίστησιν νὰ μη τὰ γράψῃ. Η ζωὴ μοῦ εἶναι ἡ ἐργασία. Διηγήθων ἔτη ἀναδιδόν τ' ἀρχεῖα διὰ ν' ἀνεύρω ἀνένδοτα τῶν ἔνθρωπων καὶ πραγμάτων τοῦ παρελθόντος, τῆς χαρίστησης καυμόστητος τοῦ δεκάτου ὅγδους αἰώνων, τῶν ταραχῶν τῆς Ἐπαναστάσεως, ούδεποτε δε τημην εύτυχεστερος η ὅταν ἔξηρχόηη τῆς αἰθούσης τῶν Ἐθνικῶν Ἀρχείων μὲν πατέρων τὴν κεσταλήν καὶ πλήρες τὸ σημειωματάριόν μου νέων πραγμάτων!

Εύτυχία εἶναι τὸ εἰσυνειδήτως καὶ εὐχαρίστως καταγίνεσθαι εἰς ἐργασίαν, ητίς σᾶς ἀρέσκει. Εἰς τοῦτο προσθέτας περιέργα τινὰ βιβλία, σπανίας εἰκόνας, μειράκιαν νὰ τρέχῃ ἐπὶ τοῦ τάπητος καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ζωῆς παρεγγομένην διὰ τῶν βιβλίων—Livre, Libro εἶναι τὸ οἰκόσημόν μου—καὶ θά παρηγορηθῆται διότι ἡ κόρη σᾶς ἐγκαταλείπει, τὰς ὄνειροπο-